PETRA OBCHOD S CIRKEVNÝMI POTREBAMI A KNÍHKUPECTVO MÁ NA SKLADE:
PREŠOV, ul. SRR 1

Časoslov (cirk. slovanský)	75,–
Trebník	40,–
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,–
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,–
Dr. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	25,–
Fencik: **Liturgika** (rus.)	3,80
Prot. Aleš: **Liturgika** (česká)	3,–
Patriarcha Alexij: **Výbor z díla** (český)	10,–
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,–
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,–
Doc. Pružinský: **Patrológia I. a II. diel**	101,–
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (slov.)	8,55
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (rus.)	7,60
Cirkevné právo	37,–
Homiletika	10,–
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie a výtvarného umenia**	15,–
Dr. Kernaševič: **Pastorálka**	18,–
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,–
Praktický trebnik	40,–
Teologický zborník I.	54,–
Teologický zborník III.	65,–
Základné bohoslovie	24,–
Obrázky „Pamiatka na sv. Prijímanie“	3,–
Nový zákon (cirk. slovanský)	50,–
Dr. Š. Balogh: **Úvod do filozofie**	10,–
Služebník (cirk. slovanský)	60,–

Budúce číslo vyjde 10. októbra 1973

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 – Povolené SÚTI 15/8 z 27. 12. 1972.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČNÍK XIX. – ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI – č. 9/1973

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, zdravím vás všetky pri príležitosti začiatku nového školského roku. Minulý mesiac som vám napísala niečo o láske k vlasti. Spomnime si tentoraz na hrdinov, ľudí, ktorí povstali proti fašistickému režimu v slávnom Slovenskom národnom povstaní. Jeho 29. výročie sme oslavovali v auguste, iste ste o ňom veľa počuli i videli vo filme, alebo v televízii.

Nebola by som rada, keby sa skratka SNP stala pre vás len napr. menom ulice, alebo nič nevraviacim pojmom, príp. látkou z dejepisu. To by bolo málo.

Musíte vedieť, že ľudia, ktorí povstali proti režimu tzv. Slovenského štátu, nevedeli, že sa stanú pojmom, ani že Bystrica bude raz len cigaretou pre mládež, ktorej sa často hovorilo veľmi málo o prečudesnom kroku Slovákov. Jednoduchí Slováci povstali preto, lebo v podstate nikdy nesúhlasili s odtrhnutím Slovenska od Československej republiky, nesúhlasili, keď ich, ako občanov „samostatného štátu" začali so zbraňou v ruke posielať na východný front. Boli zbožným národom, ale nemohli pochopiť koncentráky, do ktorých posielal vlastencov ich prezident — katolícky biskup. Čoskoro prestali svoju „vládu" chápať úplne — a tu sa začalo rodiť hnutie, ktoré v dejinách našich národov nemá obdoby. Dedinské ženy, ktoré nikdy o politike nechceli nič počuť, začali ukrývať po povalách partizánov, nosili im chlieb, cítili sa ich blížnymi. Nemci im za to pálili strechy nad hlavami, vraždili ich a ich telá hádzali do vápenky, museli pod hrozným tlakom ustúpiť do hôr, ale nikdy sa nevzdali, lebo vedeli, že pravda je na ich strane. I toto je prejav lásky k vlasti, dať všetko a nečakať nič. — Spomeňte si niekedy na neznámych hrdinov, ktorí preslávili Slovensko po celom svete.

Ďalej ďakujem za list Zlatici Fedákovej. Píše, ako bude tráviť prázdniny, ale už je po nich, toto rýchlo zbehlo, však, Zlatica? Ale je to vzorné dievčatko. Posúďte sami: „Na začiatku prázdnin som pomáhala v domácnosti. V jednu nedeľu som bola s otecko m v Michalovciach a navštívili sme aj katedrálny chrám, kde sme boli na sv. liturgii s kázňou otca Horkaja..." Vidno, na nič nezabudla. Na konci listu píše: „Pôjdem už do 6. ročníka ZDŠ. Vás osobne, teta Helena, a všetky deti zdraví..." Za pozdrav ďakujeme a do 6. triedy veľa úspechov prajeme a zasa nám napíš!

Milé deti: dobre sa učte, buďte doma poslušné a všetky buďte vyznamenané, ako bola Zlatica v min. školskom roku!

Vaša teta Helena

POVÝŠENIE SV. KRÍŽA

„Slovo o kríži je totiž bláznovstvom tým, čo hynú, ale nám, ktorí dosahujeme spasenie, je mocou Božou" (1 Kor. 1, 18).

Citovaný úvodný verš epištoly sviatku Povýšenia sv. kríža si môžeme pre ľahšie pochopenie rozviesť takto: kázeň apoštolov (predovšetkým ap. Pavla) o vykupiteľskej smrti Christovej na kríži sa môže vidieť odporcom kresťanského účenia pošetilosťou, bláznovstvom, ale nám, kresťanom, ktorí sa usilujeme o vlastnú spásu, sú kázne apoštolské zdrojom sily a milosti Božej.

Tí, ktorým sv. ap. Pavel tieto slová napísal, t. j. kresťania korintskí, sa zmietali po založení svojej cirkevnej obce medzi mnohými vieroučnými názormi a inými vplyvmi. Stále na nich príliš pôsobil neviazaný pohanský život, v Korinte hlboko zakorenený, a navyše sa nešťastne rozdelili na niekoľko strán, ktoré sa vzájomne neznášali. Veľmi vplyvný bol alexandrijský učenec Apollo, výborný znalec Starého zákona. Palestínski kresťania žijúci v Korinte sa domnievali, že nie apoštol Pavel, ale apoštol Peter je pravým učiteľom kresťanstva. Iní opäť neuznávali žiadnych vierozvestov, ale budovali priamo a len na slovách Christových. Apoštol Pavel bol natoľko skúseným znalcom ľudských sŕdc, že vedel, ako treba Korinťanov zjednotiť a priblížiť im zásadné pravdy Christovho učenia. Volil preto prosté, zrozumiteľné slová, a nie ošúchané obraty vtedajšieho rečníctva a termíny svetskej filozofie. Tými by zmysel kázne o kríži Christovom poslucháčom len zatemnil. Bolo treba, aby noví kresťania dobre pochopili predovšetkým veľkosť lásky Christovej na kríži, aby telesnú smrť Isusovu chápali ako najvyššiu obeť Stvoriteľa voči tvorovi, ako obeť nepredstaviteľnej lásky voči hriešnemu človeku. Preto sa celá stať epištoly sviatku Povýšenia (v. 18—24) nesie v tóne odsúdenia pohanských pseudoučiteľov, ktorí úmyselne miatli veriacich. „Kde je múdry, kde učený a kde chytrák tohto sveta? Vari Boh neobrátil múdrosti tohto sveta na bláznovstvá?" Tak píše apoštol Pavel. Áno, hlásatelia evanjelia nie sú učenými filozofmi, pretože ich tu nebolo treba. Evanjelium Christovo treba pochopiť srdcom, pokornou vierou, ktorá neodsudzuje poznanie rozumové, ale podporuje ho, lebo je jedným zo spôsobov poznania. Tak i kázeň apoštolov o Christovej spasiteľnej obeti na kríži je „Božia moc a Božia múdrosť", hoci sa vidí taká kázeň neuvedomelým židom ako pohoršenie a Grékom (t. j. pohanom) ako bláznovstvo. Boh, ktorý poslal svojho Syna Isusa Christa na svet, aby sa stal jeho Spasiteľom, môže akiste kedykoľvek zvrátiť všetku učenosť tohto sveta na márnosť. K pochopeniu tejto pravdy treba, pravdaže, mať vieru, ktorú Korinťania musia ešte len získať načúvaním pravých vierozvestov Christových.

Slovo o kríži Christovom, ktorý je pre veriacich zdrojom milosti a darov duchovných, čiže, ako sa hovorí v epištole, „Božou mocou", zaznieva od dôb Pavlových do dnes ku všetkým kresťanom a pripomína nám stále ústredný cieľ našej kresťanskej snahy — spásu, víťazstvo nad smrťou, večný život. Tým nám tiež ale kladie na srdce dôsledné sledovanie cesty k spáse vedúcej, cesty mnohých skutkov lásky, milosrdenstva a všetkého dobra. PAX.

Svätý Atanáz Alexandrijský — otec pravoslávia

Tak ako v dejinách ľudstva, aj v dejinách cirkvi Christovej stretávame postavy ľudí, ktorí si do dnešného dňa a vždy zasluhujú osobitnú pozornosť pre veľkosť diela, ktoré vykonali pre dobro človeka a na slávu Božiu. K takýmto postavám nesporne patrí aj popredný teológ a biskup alexandrijskej cirkvi — sv. Atanáz Veľký. Dňa 2. mája tohto roku uplynulo 1600 rokov od dňa smrti tohto svätého otca cirkvi. I keď jeho život a dielo je celocirkevného významu, pre nás pravoslávnych kresťanov je zvlášť milé spomenúť si na niektoré skutočnosti z jeho života, nakoľko východná cirkev dodnes ostala verná viere a teológii, ktorú tak nebojácne po celý život obhajoval. Osobnosť svätého Atanáza a jeho dielo má čo povedať aj dnešnému kresťanovi, je to dielo veľkej duchovnej sily — veľký príklad pre nás v práci pre rozkvet cirkvi, pre rozkvet zdravého cirkevného učenia — pravoslávia.

Sv. Atanáz narodil sa v Alexandrii okolo roku 297, teda na konci tristoročného obdobia veľkých prenasledovaní cirkvi Christovej. Pravdepodobne bol egyptského pôvodu, čo prezrádza dokonalá znalosť koptského jazyka. V detstve prežil prenasledovanie kresťanov za vlády Diokleciána, kedy medzi mučeníkmi za vieru v Christa bolo aj mnoho detí. Prozreteľnosť Božia jednako uchránila sv. Atanáza od smrti, aby ostal živým pre cirkev a pre vieru, ktorú ona hlásala, aby neumrel jedného dňa, ale aby celý svoj život vydával nezlomné svedectvo o pravej viere v Trojjediného Boha: Otca, Syna i Ducha svätého. V knihe Kazateľ sa hovorí: „Všetko má svoj čas, a svoju dobu každé úsilie pod nebom. Svoju dobu má narodiť sa, svoju dobu má zomrieť" (3,1).

Rodičia sv. Atanáza boli kresťania a postarali sa o dobrú výchovu a vzdelanie svojho syna. Poznal Homéra, všetky smery platonizmu a rímske právo. Avšak najviac vynikal v znalosti Písma svätého, čoho dôkazom sú všetky jeho spisy a život. Najväčšiu zásluhu na jeho náboženskej výchove a vzdelaní mal miestny biskup, Alexander Alexandrijský, ktorý sv. Atanáza povolal k sebe, aby sa stal jeho pomocníkom. Ešte ako mladý bol vysvätený biskupom Alexandrom na diakona a v tejto hodnosti sprevádzal svojho biskupa aj na I. všeobecný snem, kde sa najviac prejavila jeho teologická vyspelosť v spore s heretikom Áriom a jeho prívržencami. S vďakou spomína Atanáz na svojho učiteľa — biskupa Alexandra a prirovnáva seba k Samuelovi, ktorý bol vychovaný v „dome Pánovom".

V tomto čase začal sv. Atanáz písať aj prvé svoje diela, najmä jeho spis „Proti pohanom", v ktorom dokazuje nezmyselnosť mnohobožstva, ďalej je to spis „O vtelení", kde už vtedy sa u neho prejavila veľká znalosť Písma svätého a základná dogmatická pozícia v oblasti Christológie: Isus Christos — je vtelený Syn Boží, náš Spasiteľ. Na základe tejto christologickej pravdy sv. Atanáz objasňoval aj základnú pravdu kresťanského učenia — pravdu o trojičnosti Boha, najmä však o súpodstatnosti Syna s Otcom a Duchom svätým, čo tak kategoricky popierali ariáni. Atanázovi bolo vtedy 23 rokov.

Okrem svetského a teologického vzdelania, sv. Atanáz získal si aj veľkú duchovnú skúsenosť, asketickú skúsenosť u „otca mníchov" — sv. Antonia Veľkého, čo mu v mnohom pomáhalo prekonávať všetky ťažkosti a pokušenia života.

Na začiatku 20. rokov IV. storočia alexandrijský kňaz Arius začal šíriť svoje heretické učenie, tvrdil totiž, že Isus Christos nie je Synom Božím, že nie je podľa svojej božskej prirodzenosti rovný Bohu Otcovi, že je to akési vyššie stvorenie, ale nie Boh, čím vlastne bola ohrozená základná pravda kresťanského učenia o sv. Trojici, a tým aj podstata samotného kresťanstva. Takéto učenie znepokojilo dušu mladého diakona a tento v spolupráci so svojím biskupom napomáhal k tomu, aby bol zvolaný snem a aby toto škodlivé učenie bolo patrične preskúmané a odsúdené. V roku 321 bol v Alexandrii zvolaný miestny snem (sobor), na ktorom boli biskupi Egypta, Lýbie a iných krajov, v počte 100 osôb. Tento snem odsúdil Aria, dvoch biskupov, päť kňazov a šesť diakonov, ktorí sa hlásili k učeniu Aria. Onedlho toto učenie preniklo aj za hranice Egypta a dostáva sa aj na cisársky dvor, kde jeho prívržencom sa stáva nikomedijský biskup Euzébius. Tento sa snažil získať na stranu tejto herézy aj samotného imperátora. Tento problém sa tak stal všeobecným problémom cirkvi.

V roku 325 Konštantín Veľký zvoláva do Nicei I. všeobecný snem cirkvi, na rokovanie ktorého prišlo 318 biskupov. Prišli tu aj takí vyznávači, ako napr. Pafnutij, Pavel Mezopotamský, ktorý žehnal rukou z polovice spálenou pre vieru v Christa, Potamon, biskup Heraklejský a iní. Pozornosť zasluhuje tá skutočnosť, že na sneme bol predstaviteľ cirkvi z Indie, biskup Ján, bol tu aj všetkým nám dobre známy sv. otec Nikolaj (Mikuláš). Medzi týmito veľkými postavami kresťanského sveta sa ocitol aj mladý, ale veľmi horlivý vyznávač pravoslávnej viery — diakon Atanáz, budúci biskup a patriarcha alexandrijskej cirkvi — otec a učiteľ všeobecnej cirkvi. Snem bol otvorený 5. júna 325, teda v deň víťazstva Konštantína nad Liciniom, vďaka čomu sa kresťanstvo stalo slobodným náboženstvom. Hlavnou témou všeobecného snemu bolo riešenie otázky nového heretického a veľmi nebezpečného učenia — arianizmu. Ako svedčia cirkevní historici, na sneme bolo položených mnoho otázok a vypočutých mnoho odpovedí. A na túto debatu o základných pravdách kresťanského učenia bol sv. Atanáz dobre pripravený. Oporou mu boli najmä dvaja biskupi: Alexander Alexandrijský a Hozeáš Kordubský. Ešte po ceste na snem sa dohodli, že k správnej formulácii cirkevného učenia je treba použiť filozofický výraz „súpodstatný — gr. homoousios", čo bolo na sneme aj urobené. Väčšina členov snemu bola za prijatie tohto slova, ktoré správne vyjadrovalo cirkevné učenie o rovnosti Syna Otcovi čo do Božstva a stalo sa navždy znamením pravoslávnej viery o Trojici. Dejiny ponicejskej doby ukázali, že na tomto slove stroskotali všetky snahy ariánov, cirkev ubránila čistotu učenia, v čom je treba vidieť aj veľkú zásluhu sv. Atanáza, ktorý svojou nekompromisnosťou vo viere bránil toto slovo a doviedol boj k plnému

víťazstvu nad ariánstvom. Celé polstoročie po nicejskom sneme bolo treba ešte brániť pravdu cirkevného učenia o Christu, vyjadrenú na I. všeobecnom sneme, ale cirkev premohla arianizmus. V tejto práci neskôr boli nápomocní sv. Atanázovi takí obhajcovia nicejskej dogmy, ako sv. Bazil Veľký, Gregor Teológ a Gregor Nisský, trojica, „ktorá preslávila sv. Trojicu". Za túto svoju oddanosť pravoslávnemu učeniu bolo sv. Atanázovi dovolené, aby sa spolu s biskupmi podpísal pod akty I. všeobecného snemu. Bolo to veľké ocenenie jeho práce na sneme, ocenenie jeho teologickej vyspelosti a odhodlanosti stať za pravé učenie cirkvi proti každému, kto toto učenie z akýchkoľvek príčin porušoval. Viera neznáša kompromisy. Keď na sneme cézarejský biskup Euzébius predložil kompromisný návrh symbolu viery, tento nebol prijatý a bol prepracovaný tak, aby naprosto jasne vyznelo učenie cirkvi o Božstve Isusa Christa. A tento postoj v oblasti viery znamená pre nás veľký odkaz.

O nejaký čas po sneme zomrel biskup Alexander a na jeho miesto bol jednohlasne zvolený sv. Atanáz ako 30 ročný. Akty miestneho snemu z roku 339 takto hovoria o jeho voľbe: „Veľké množstvo obyvateľov, všetci, čo patrili k všeobecnej cirkvi a boli spolu zhromaždení, jednohlasne, akoby v jednom tele, prevolávali a žiadali, aby biskupom cirkvi sa stal Atanáz a celý národ v modlitbách prosil Christa o túto vec celé dni a noci".

Počas 46 rokov bol sv. Atanáz biskupom — papas Alexandrie, „vodcom cirkvi celého sveta" (Sv. Gregor Teológ). Všade, kde prišiel na vizitáciu, bol nadšene vítaný. Navštívil aj tie najvzdialenejšie kraje, aby všetkých poučil a posilnil. V Tabene medzi ľudom sa nachádzal aj sv. Pachomij, ale nechcel sa ukázať, aby ho Atanáz nevysvätil na kňaza. Až pred jeho odchodom prišiel k tomuto veľkému biskupovi a povedal: „Hľa, človek boží, ktorý bude musieť mnoho vytrpieť pre pravoslávnu vieru".

O tri roky navštívil sv. Atanáza Frumentius z Etiópie, aby jednal o ustanovení biskupa. Voľba padla na samotného Frumentia a sv. Atanáz ho vysvätil na biskupa. Frumentius sa ukázal ako dobrý žiak Atanáza.

Avšak táto plodná práca alexandrijského biskupa bola prerušená intrigami jeho nepriateľov, respektíve nepriateľov pravoslávia. V roku 328 ariáni dosiahli toho, že sa Arius mohol vrátiť z vyhnanstva a mnohé biskupské katedry obsadil svojimi ľuďmi. Najväčšou prekážkou pre Aria bol sv. Atanáz a tak začal celý rad nepriateľských akcií proti Atanázovi. Bol obvinený z toho: že vymáhal peniaze od duchovných a veriacich, že pripravoval sprisahanie proti imperátorovi, že prenasledoval niektorých duchovných, že presbyterovi Isacharovi v čase liturgie vyvrátil sv. dary a pod. Boli to všetko výmysly, zmyslom ktorých bolo zosadenie sv. Atanáza z biskupskej katedry v Alexandrii. Keď všetko toto nepomohlo, bol obvinený z toho, že čaruje, že zabil biskupa Arsenia, odrezal mu ruku, aby mohol konať čary. Avšak v roku 335 na sneme v Týre sv. Atanáz dal šikovne priviesť spomínaného biskupa a v čase rokovania tejto klebety na neho dal ho predviesť živého pred všetkých účastkov snemu, aby tak dokázal falošnosť všetkých obvinení na neho, lebo ani

jedno nebolo pravdivé. Ariáni sa nevzdávali a vymysleli na neho nové obvinenie, že vraj zablokoval prísun pšenice pre hlavné mesto — Carihrad. Aby zmiernil napätie v krajine, imperátor posiela sv. Atanáza do Galie, hoci vedel, že toto obvinenie je vymyslené. V Galii sa Atanáza ujal syn Konštantína, tamojší pravoslávny biskup a mnohí vyznávači pravoslávia. Po smrti Konštantína sa sv. Atanáz vrátil späť do Alexandrie v r. 338. Ale ariáni ani teraz nenechali Atanáza na pokoji a obvinili ho, že sa ujal katedry napriek tomu, že snem v Tríre ho pozbavil tejto katedry. Za týmto účelom bol v Alexandrii zvolaný snem, ktorý potvrdil platnosť jeho funkcie, ako biskupa alexandrijského. Avšak Konštancius sa pridal na stranu ariánov a dal príkaz chytiť Atanáza. Toto rozhodnutie bolo oznámené sv. Atanázovi a tento sa uchýlil do Ríma, kde bol vrele prijatý tamojším biskupom Júliom. V roku 343 bol pozvaný do Milána, kde na sneme boli mu znova priznané všetky jeho biskupské práva. Imperátor východu ho povolal do Alexandrie a tak nastalo určité obdobie pokojnej práce.

V tomto období, ktoré trvalo asi 5 rokov, sv. Atanáz napísal svoje vynikajúce diela, ako napr.: „O rozhodnutí nicejského snemu", „O názoroch Dionýza", „Proti Ariánom", spis, ktorý sa stal hlavnou zbraňou v boji s ariánmi.

Po smrti svojich spoluvládcov Konštancius v roku 355 zvoláva do Milána nový snem, ktorý mal riešiť prípad Atanáza. Snem (ariánsky) žiadal, aby bol odsúdený a zosadený Atanáz a aby pravoslávni prijali ich vieroučnú formulu. Rímsky biskup Liberius sa postavil proti tomuto snemu, ale bol daný do vyhnanstva a o nejaký čas, morálne zlomený, podpísal ariánsku formulu. Podobne sa to stalo aj Hozeášovi Kordubskému. Bolo nariadené uväzniť Atanáza. Za týmto účelom do Alexandrie prišlo početné vojsko, asi 5000 vojakov. V čase večernej modlitby (vsenoščnoje bdenije), vojsko dostalo rozkaz obstúpiť chrám a zajať biskupa Atanáza. Atanáz však ostal pokojný a nariadil ľuďom, aby spievali 134. a 135. žalm a o nejaký čas, po dohode spolupracovníkov, odišiel nečakane pomedzi národ, takže sa vyhol vojsku a skrýval sa na bezpečnom mieste. Za biskupa Alexandrie bol určený nejaký Gregor. Pravoslávni veriaci boli prenasledovaní, 26 pravoslávnych biskupov bolo uväznených, mnohí z nich zahynuli.

Atanáz sa znova ocitol medzi svojimi: boli to takí askéti ako sv. Makrij Veľký, Abba Prior, abba Pamya a iní. Za jeho chytenie bola vypísaná veľká odmena. Avšak Atanáz preoblečený aj teraz navštevoval svojich veriacich a viedol cirkev. V jaskyni Abdelkurnu sa až do dnes zachoval nápis sv. Atanáza na hrobkách faraónov. V jaskyni Bökke je vyrytý jeho list z Téb. V tom čase sv. Atanáz napísal dva spisy: „Obhajoba úteku" a „Dejiny ariánstva". Vyhnanstvo trvalo 6 rokov.

V tom čase sa uskutočnili dva snemy: v Ríme a Selevcii, zámerom ktorých bolo násilné zavedenie ariánstva. Ale ani tento pokus nevyšiel, hoci zapríčinil nemálo škôd a zla pre cirkev a jej pravé učenie.

V roku 361 Konštancius zomiera ako 45 ročný a jeho nástupcom sa stal Julián Apostata, ktorý nariadil vrátiť všetkým pravoslávnym biskupom ich katedry, čo sa vzťahovalo aj na Atanáza. V roku 362 Atanáz zvoláva snem v Alexandrii, kde sa prejednávala okrem iného aj otázka prijatia do cirkvi tých biskupov, ktorí neboli ariánmi, ale pod nátlakom podpisovali ariánsku formulu. Avšak Apostata vedel, aký význam pre alexandrijskú cirkev a pre celé kresťanstvo znamenala osobnosť Atanáza, a tak sa rozhodol prekážať Atanázovi vo výkone jeho arcipastierskej služby. Atanáz znova musel opustiť Alexandriu, ale bolo to len na krátko, lebo Julián zomrel a jeho nástupcom sa konečne stal pravoslávny vladár Jovián. V tom čase napísal Život sv. Antona. Po jeho smrti, ktorá nastala za krátky čas, vládcom Východu sa stal Valen, znova ariánsky orientovaný človek, nepriateľ pravoslávia, ktorý sa postaral o uvoľnenie pravoslávnych biskupov z ich biskupských katedier. Bolo nové, tentoraz už piate prenasledovanie, ale našťastie krátke, takže sa sv. Atanáz mohol znova vrátiť do Alexandrie a venovať sa svojej dušpastierskej práci.

V roku 367 sv. Atanáz vo svojom paschálnom liste uvádza zoznam kníh Nového zákona. Tento list ako aj niektoré iné boli pojaté do Knihy pravidiel (kánonov), ktorým sa pravoslávna cirkev riadi až dodnes. V tom čase sa Atanáz dočkal veľkej posily v osobe sv. Bazila Veľkého, ktorý sa v roku 370 stal biskupom Cézarejským a veľkým zástancom pravoslávia a Nicejského snemu.

Ako sme videli, život Atanáza bol naplnený plodnou prácou pre cirkev a pre jej pravé učenie — pravoslávie. Zomrel 2. V. roku 373. Jeho meno, jeho dielo si cirkev nesmierne váži a bude si vždy vážiť ako nesmrteľný odkaz veľkého obhajcu pravoslávia. Zračí sa to predovšetkým z troparu, ktorý znie: „Stolp byl jesi pravoslavija, Božestvennymi domgaty potverždaja cerkovj, svjaščennonačaľniče Afanasije: Otcu bo Syna jedinosuščna propovidav, posramil jesi Arija, otče prepodobne, Christa Boha moli, darovati nam veliju milosť". A kondak znie: „Pravoslavija nasadiv učenije, zloslavija ternije izsekl jesi, umnožil simja viry, odoždenijem Ducha, prepodobne: tim že Ťa pojem, Afanasije".

Veľkosť jeho osoby je dôvodom, že tohto roku, kedy slávime výročie jeho smrti a dovŕšenie jeho diela, niet takej cirkvi na svete, ktorá by nespomínala jeho zásluhy pre dobro cirkvi a ľudí. Najpozoruhodnejšou je tá skutočnosť, že pred niekoľkými týždňami sa uskutočnila návšteva koptského patriarchu v Ríme, kde došlo k veľmi milej udalosti. Terajší pápež, Pavel VI., dal súhlas k tomu, aby pozostatky (mošči) sv. Atanáza boli vrátené na pôvodné miesto, čo treba považovať i ako prejav ekumenických snáh zo strany západnej cirkvi. Takýchto prípadov už bolo viac, že svätí východnej cirkvi, ktorí v stredoveku boli prenesení na Západ, boli v súčasnej dobe vrátení cirkvi, kde pôvodne odpočívali. Je naším želaním, aby sa tak stalo aj v prípade iných

veľkých svätcov, najmä kapadocijskej trojice. Pri tejto príležitosti pápež prisľúbil navštíviť Alexandriu.

Pamiatka sv. Atanáza bude poctená aj mnohými odbornými štúdiami, sympóziami a seminármi na celom svete. Ako píše ks. Stanislaw Longosz (TP, 1973, č. 25, str. 2), „Atanáz sa stal synonymom pravoslávia aj pre Západ". Parížske vydavateľstvo Soursec Chretiennes pripravuje nové vydanie niekoľkých jeho diel v originále i v preklade. V Chantilly tohto roku sa uskutoční medzinárodné kolokvium patristické na tému: „Atanáz a jeho doba". V patristickom inštitúte Augustinianim sa uskutočnili niekoľké konferencie za účasti zahraničných delegátov (Taliansko). Veľká pozornosť je venovaná jeho osobe aj vo všetkej pravoslávnej tlači, oficiálnej i odbornej. V ruskom jazyku je kompletný preklad diel sv. Atanáza.

Týmito riadkami sme si aj my pravoslávni veriaci pripomenuli nehynúcu pamiatku veľkého syna Východu, nášho duchovného Otca — biskupa Alexandrijského, ktorý v našich mysliach a srdciach navždy ostane nezlomným obhajcom apoštolského učenia, čistého učenia cirkvi — pravoslávia. Preto je a bude vždy nazývaný „otcom pravoslávia". Na Nicejskom sneme cirkev raz a navždy dala odpoveď na otázku: kto je Isus Christos. On je vtelený Syn Boží a náš Spasiteľ. Je to základná christotologická pravda našej viery, ktorá nás vedie aj k pochopeniu najzákladnejšej pravdy o Bohu ako Trojici: Otcovi, Synovi a Duchu svätom. A tohto pravoslávneho učenia sa naša cirkev neochvejne pridržiava aj dnes a bude mu vždy verná.

doc. prot. Š. Pružinský

Archeologický objav

Je to skutočná archeologická senzácia na Sázave. Pod týmto názvom bola uverejnená správa v tlači, že archeológovia odkryli v záhrade sázavského kláštora jedinečný typ centrálnej chrámovej stavby so štyrmi apsidami okolo kvadratického stredu so štvorhranným vstupným priestorom pri západnej strane. Tento unikátny typ stavby prezrádza byzantskú predlohu, prvú svojho druhu v Československu. Nález povedie podľa názoru odborníkov k zmene nazerania na rane stredoveká architektúru u nás. Sázavský monastier bol ešte v XI. storočí strediskom byzantského typu slovanskej liturgie. Jeho literárne poklady boli zničené koncom XI. storočia latiníkmi. Zachovali sa len tzv. Pražské hlaholské zlomky, preklad svetilnov a veľkopiatočná utierňa (časti strastí), objavené vo väzbe latinskej knihy v Prahe.

Prot. G. Kuzan:

Dobrý pastier

(Pokračovanie.)

Druhým prostriedkom pastiera — duchovného — vo vzťahu k veriacim je ozajstná láska k Christu a cez ňu k veriacim. V evanjeliu sv. Jána je napísané: **„Šimon, syn Jonášov, miluješ ma väčšmi ako títo?"** (Ján 21, 15). A na odpoveď sv. Petra Spasiteľ povedal: **„Pas moje ovečky"**. Božský Učiteľ sa nepýtal sv. Petra preto, že nepoznal jeho lásku, ale preto, aby nám, veriacim, ukázal, aké dôležité je ľúbiť Ho, aby sa človek mohol stať pastierom Jeho stáda. Christos vykúpil svoje stádo veľkou cenou — krvou. A nakoľko Pán Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal (Rim. 7, 32; Ján 3, 16) a preto, aby zmieril ľudí s Bohom. Isus Christos hovorí: **Dušu svoju dávam za ovce...** Nik nemá väčšej lásky než ten, kto dušu svoju položí za svojich priateľov: **„Kto je teda verným a rozumným sluhom, ktorého Pán ustanovil nad svojou čeľaďou"** (Mat. 24, 45), **„nad celým svojím majetkom"** (47). Sv. Ján Zlatoústy pokračuje: **„Christos mohol povedať Petrovi, ak ma ľúbiš, posti sa, spi na holej zemi, buď bdelý, chráň ohrozovaných, buď sirotám matkou i otcom. Ale On povedal všetko v týchto slovách: Pas moje ovečky. Ovce sa budú pri tebe držať, pastieru, len v boji za zachránenie tej veľkej lásky k Bohu.**

Boj za záchranu pastvy — pred kým ich vlastne treba chrániť? Najmä pred heretikmi. Pastier duchovného stáda nemôže stratiť ani jednu dušu zvereného mu stáda. Ten škodí svojej duši, ktorý neplní svoje povinnosti pastierske podľa pravidiel a Christovej náuky. Duchovný pastier nebojuje s vlkmi, ako pastier stáda oviec, ako hovorí sv. Pavel: **„Veď náš boj nie je proti krvi a telu, ale proti zlým duchom v nebesiach"** (Efez. 6, 12). Sv. Ján Zlatoústy hovorí: „Ak vidíš množstvo nepriateľov, nie sú zlí a ozbrojení železom? Ak chceš vidieť iné vojsko ukrutné ktoré napáda na toto stádo? Môžeš to vidieť z veľkej výšky (sv. Písma): **„A zjavné sú skutky tela, ako sú cudzoložstvo, smilstvo, nečistota, zmyselnosť, modloslužba, čarodej-**

níctvo, nepriateľstvá, sváry, nenávisti, hnevy, zvady, rozbroje, roztržky, závislosti, opilstvá, hodovania a im podobné" (Gal. 5, 19–20, II. Kor. 12, 20). V tvorbe sv. Jána Zlatoústeho na tému o tom, že sme vojínmi Christovými, sa hovorí, že si máme pripraviť duchovnú zbraň pre boj s vášňami. – Cirkev teraz prenasledovaná nie je, ale stojí pred nami **boj so zištnosťou a závisťou.** I keď sv. Pavel povedal, že náš boj nie je proti krvi a telu, vyžaduje, aby sme vždy boli pripravení. Keď nevinne trpíme, ideme cestou spravodlivých. Dobrý vojín nehľadá v boji pôžitky, ale v prachu a v bolesti kráča ďalej. Pokušenie nás postihne, ale len ľudské, hovorí sv. Pavel (1 Kor. 10,13). Prosme Boha, aby na nás nedopustil pokušenie; ak sa tak však stane, znášajme ho mužne. Rôznych tvorov je možné liečiť všelijako, ale človeka? **„Veď kto z ľudí vie, čo je v človeku, ak nie duch človeka, ktorý je v ňom?** (1 Kor. 2, 11). Ap. Pavel píše Korintským: **„Nie žeby sme panovali nad vašou vierou, ale sme spolupracovníci vašej radosti"** (2 Kor. 1, 24). Je zakázané násilím liečiť choroby toho, kto upadol do hriechu! Hriešnika treba uzdraviť presvedčením. Preto treba mať veľa rozumu, aby pastier vedel sledovať jemu zverenú dušu. Stádo nasleduje svojho pastiera, ale ak sa ovca odkloní, treba ju upozorniť. Ak sa človek odvráti z cesty pravej viery, jeho pastier má veľa práce a musí mať veľa trpezlivosti, aby človeka vrátil. Duchovný pastier sa má neustále modliť za tých, ktorí zišli z pravej cesty. **Starostlivosť o stádo, to je láska k Christu. Pomoc blížnemu a láska k nemu, to je pravá črta duchovného pastiera.** V besede sv. Vasilija so sv. Jánom Zlatoústym sa uvádza viac príkladov o ťažkostiach v pastierskej službe. Christos má zdravé stádo, vykúpené Jeho krvou. Služba duchovného je takmer nadpozemská, plne spravodlivá, pretože nie človek ani anjel, ale sám Utešiteľ ustanovil túto službu a ľudí urobil predstaviteľmi anjelskej služby. Preto musí byť duchovný natoľko čistý, akoby stál na nebi.

(Pokračovanie.)

NA PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI:

Ján Macko z Pritulian Kčs 25.–, Fr. Malý s manželkou Natáliou a Bora Poučková, všetci z Karlových Varov, Kčs 100.–, veriaci z Byšte, 200.–, veriaci z Breziny, 200.–. Všetkým vďaka, že na nás nezabúdajú!

Prot. I. Karpjak:

Literárno-bohoslovecké dedičstvo otca protopresbytera dr. Gabriela Kosteľnika

(Na 25. výročie jeho tragickej smrti.)

Dňa 20. septembra 1948 bol zavraždený d. o. protopresbyter dr. Gabriel Kosteľnik keď po rannej bohoslužbe vychádzal zo svojho chrámu na Krakovskej ulici. Guľa vystrelená z revolveru ho usmrtila blízko domu, kde býval. Nenávistná ruka vraha pretrhla život jedného z najnadanejších duchovných zo západnej oblasti Ukrajiny. Prestalo biť srdce významného publicistu, básnika a spisovateľa, filozofa a teológa našich čias. V osobe d. o. protopresbytera dr. G. Kosteľnika naša cirkev stratila nevšedného duchovného, učeného muža a významného činiteľa na kultúrno-cirkevnom poli.

O. dr. Gabriel Kosteľnik pochádzal zo zakarpatských presídlencov, ktorí žili v Bačke, na hraniciach vtedajšieho Maďarska. Narodil sa 15. júna 1886 v rodine jednoduchých, ale zbožných dedinčanov. Ľudovú školu zakončil v rodnej dedine Kerestúre, dedine, ktorú neskôr často spomínal vo svojich básňach a novelách. Do gymnázia chodil Kosteľnik v chorvátskom meste Záhrebe. Po jeho ukončení sa zapísal na bohoslovecké štúdium na univerzite v Záhrebe. Na radu rektora tamojšieho duchovného seminára o. dr. D. Nyaradyho, prešiel Kosteľnik r. 1907 do Haliče, kde ako chovanec duchovného seminára pokračoval v štúdiu na ľvovskej štátnej univerzite. Na nadaného študenta obrátil pozornosť uniatský metropolita A. Šeptický, ktorý poslal Kosteľnika do zahraničia (Švajčiarsko), aby si prehĺbil svoje filozoficko-teologické poznatky. Po troch rokoch tam mladý Kosteľnik nadobudol hodnosť doktora filozofie, keď obhájil dizertáciu na tému základných princípov poznania („De principiis cognitionis fundamentalibus").

Keď sa vrátil zo zahraničia, mladý doktor ešte toho istého roku sa oženil a bol vysvätený na jereja. Duchovní predstavitelia ho vymenovali za pomocníka do Preobraženského chrámu vo Ľvove a súčasne prednášateľom náboženstva v štátnych stredných školách. V priebehu 10 rokov (1921–1931) prednášal o. dr. Kosteľnik filozofiu vo ľvovskom duchovnom seminári. Potom bol vymenovaný za katechétu na ukrajinské gymnázium vo Ľvove a kazateľom pri katedrálnom chráme sv. Jura. Roku 1942 bol o. dr. Kosteľnik vymenovaný za predstaveného Preobraženského chrámu vo Ľvove. Nečakaná tragická smrť skončila život o. protopresbytera v plnej sile, v jeho 62. roku života. V deň smrti o. dr. Kosteľnika bolo 35. výročie jeho vysvätenia a 44. výročie jeho literárne-vedeckej práce.

O. protopresbyter dr. G. Kosteľnik mal nezvyčajné nadanie, inteligenciu a bol veľmi usilovný. Bol obdarovaný veľkým talentom živej a hlboko iniciatívnej predstavivosti. Napísal mnoho zaujímavých kníh, bezpočtu člán-

kov, poviedok, recenzií a povestí, noviel a básní. Treba podčiarknuť, že duchovné dedičstvo o. dr. Kosteľnika obsahuje približne 30 vedeckých, prevažne teologických a filozofických diel, nerátajúc mnohé drobné publicistické a kritické články.

Obsah písomnej tvorby o. dr. G. Kosteľnika je široký. Spočiatku o. Kosteľnik skúšal písať verše, lyrickú a dramatickú tvorbu, a potom prešiel na otázky spoločensko-ideologické. Napokon sa zaoberá filozoficko-náboženskými a teologickými problémami.

Literárnu činnosť začal prejavovať ešte v ranej mladosti. Ako 18-ročný mládenec vydal prvú zbierku básní v bačvansko-ruskom dialekte: „Z mojoho valala" (Zovkva 1904). Keď študoval v Záhrebe, písal svoje verše po chorvátsky. Tu sa patrí spomenúť zbierku básní „Romance a balady" (Záhreb 1907), Žumbaragorské symfónie (Záhreb 1911), Trennci (Záhreb 1917).

Keď mladý Kosteľnik pricestoval do Haliče, ako študent ľvovského duchovného seminára začal písať spisovnou ukrajinčinou. Prejavil i svoj talent v literárnej kritike. Jeho prvým pokusom v tomto smere bol referát z r. 1910 na tému: „Ševčenko z nábožensko-vlasteneckého stanoviska" („Niva" 1909). Neskôr napísal literárnu kritiku na diela Vinničenku, P. Tičinu a I. Franka, ktorá vyšla tlačou pod názvom „Lámanie duší" (Ľvov 1923). Súčasne napísal ešte krásnu recenziu pod titulom „Pán Tedeuš od A. Mickieviča, ako poľská národná epopeja" („Niva", 1928).

V mladosti skúšal o. Kosteľnik svoje sily i v dramaturgii. Máme v pamäti jeho dramatickú tvorbu, ktorá bola uverejnená v bačvanskom dialekte „Do Betlehema" (Kerestúr 1928), neskôr preloženú do ukrajinčiny vo Ľvove 1925, a známu tragédiu, napísanú na základe biblických motívov „Eftajovo dievča," (Kerestúr 1924). Súčasne napísal o. dr. Kosteľnik básne a náboženské črty v ukrajinčine „Mŕtvej dcérke" (1921), „Pieseň Bohu" (1918), „Veľkí ľudia "(1923).

V ďalšom období svojej činnosti začal o. dr. Kosteľnik prejavovať záujem o filozoficko-spoločenské a prírodovedecké otázky. Výsledkom jeho dlhoročnej práce boli spisy, ktoré vyšli tlačou: „Kresťanstvo a demokracia" „Niva", (1918), „Hranice demokracie" (1919), „Hranice vesmíru" (1924), „Tri besedy o poznaní" (1925), „Svet ako večná škola" (1931). Ostatné filozofické práce o. dr. Kosteľnika obsahujú nábožensko-výchovné tendencie, sú písané prístupne, často i poetickou formou, plné aforizmov.

Veľa napísal o. dr. Kosteľnik výlučne na bohoslovecké témy. Tieto práce treba rozdeliť na tri skupiny: menšie práce a články na nábožensko-cirkevné témy, dôležité teologické traktáty a diela o mystických prejavoch. K najdôležitejším teologickým prácam o. dr. Kosteľnika patrí „Kresťanská apologetika" (1925), „Spor o epikléze medzi Východom a Západom" (1928), „Deň tajnej večere" (1929) a „Apoštol Peter alebo dogmatické podklady pápežstva" (1945). Prvá z týchto prác bola vydaná vo Ľvove r. 1928, má 147 strán.

Už na počiatku jej tlače sa ukázalo, že Kosteľnik v mnohých otázkach stojí na strane učenia východnej pravoslávnej cirkvi. Preto proti nemu vystúpila tlač, menovite tzv. „západniari", ktorí tvrdili, že Kosteľnik je protivníkom katolíckej viery a cirkvi. V Ríme knihu ostro odsúdili. Následkom toho bol Kosteľnik pozbavený redigovania cirkevného žurnálu „Niva" a stratil právo učiť študentov na bohosloveckej akadémii vo Ľvove.

(Pokračovanie.)

Plody maďarskej revolúcie 1848-49

Revolučný duch osviežil dusnú atmosféru, v ktorej žil náš ľud už oddávna. Vpred sa pohlo i národnostné hnutie. Spomedzi nášho ľudu vyšla celá plejáda významných spisovateľov a buditeľov. Svojimi nadšenými básňami a dielami, ako praví vlastenci svedčili o svojej vernosti ľudu. Pod ťarchou minulosti museli predtým písať po latinsky, ale teraz nadšene začali rozširovať medzi ľudom slávu ruského a staroslovanského jazyka. Ich literárna činnosť v ruštine sa stala mocnou zbraňou v boji za uskutočnenie dávnych národných nádejí — spojenia s veľkým ruským národom. Jedným z takých veľkých buditeľov bol A. V. Duchnovič, ktorý sa narodil v Topoli na Prešovsku r. 1803, študoval v Košiciach a bohoslovie v Užhorode. Keď sa stal kňazom — bol pisárom na mukačevskej eparchii a od r. 1843 kanonikom v Prešove. Jeho nesmierna láska k vlasti, hlboký pocit bratskej blízkosti k veľkému ruskému národu sa jasne odrazili v jeho literárnej činnosti. Jeho poézia dávala pocit života vlastencom a jeho hlas budil národ z hlbokého duchovného spánku. Bol optimistom pokiaľ ide o znovuzrodenie národa[1]) (str. 29). Vášnivo ľúbil ruský národ, čo sa odrážalo i v jeho poézii. Jeho literárna činnosť bola veľmi plodná. Napísal Almanach, vydával „Me-

sačník", zostavil drámu pre deti „Cnosť prevyšuje bohatstvo". Vydal „Biblické dejiny", „Liturgiku", „Katechizmus", „Modlitebník pre deti", „Chlib duši". Napísal „Gramatiku ruského jazyka", „Dejiny prešovskej eparchie". Noviny „Cerkovnaja gazeta" z r. 1857 takto charakterizovali jeho literárnu činnosť: „Náš zaslúžilý spisovateľ, chtiac postupne naučiť ľud spisovnej ruštine, sa snaží vo svojom diele používať čiastočne staroslovanský, čiastočne ľudový sloh. Neprekrúca cirkevneslovanské ani ruské výrazy, zachováva ich v ich pôvodnej kráse a obohacuje nimi ľudové výrazy", aby sa tak priblížil málo vzdelanému ľudu. Ale i pri takej múdrej literárnej logike dostihoval ruských klasikov[2]) (str. 197—198).

E. Nedzeľský stavia vysoko jeho pravoslávne presvedčenie. Hoci sám A. Duchnovič bol uniatským kňazom, duch pravoslávia a láska k východnému obradu sa významne odrážali v jeho písomných prácach, za čo takmer že nedoplatil životom. Musel znášať veľké nepríjemnosti, nápor zo strany cenzorov a cirkevnej gréckokatolíckej vrchnosti[3]) (str. 145—158). Maďarskí šovinisti chtiac udusiť každý prejav národného obrodenia v slovanskom národe, neboli ľahostajní k vlasteneckej činnosti A. Duchnoviča. Dňa 27. apríla 1849 bol uväznený v Prešove a pod strážou prevezený do Košíc. Takto píše sám o sebe: „...pre ruské slovo a lásku k ruskému národu, bol som chytený ako zlodej a medzi dvoma zbraňami, v sprievode vojakov, odvedený do Košíc a tam do väznice zatvorený"[4]) (str. 13). Dokázal však svoju nevinu a 5. mája bol oslobodený, ale v Prešove zostal pod policajným dozorom. Ako sme už spomínali — nepísal spisovnou ruštinou, ale čoskoro sa presvedčil, že to vedie k neporozumeniu s ruským národom. Vtedy sa zriekol miestneho nárečia a začal písať spisovnou ruštinou[5]) (str. 363), čo rozzúrilo maďarskú vládu ešte viac.

A. V. Duchnovič skúšal založiť ruskú tlačiareň v Užhorode. Oznámil svoje plány mukačevskému biskupovi Vasilovi Popovičovi, ktorý s nimi súhlasil a sľúbil ich podporovať. Čoskoro potom na zasadaní konzistória Duchnovič vystúpil s konkrétnym plánom. Ale na jeho veľké začudovanie biskup Popovič sa vyjadril ako prvý proti jeho plánu a chladne sa ho spýtal; či má Duchnovič plnú moc, aby prinášal také plány do konzistória. Veľmi prekvapený Duchnovič odpovedal: „Zvláštne plné moci písomne nemám, lebo som nepredpokladal, že ich budem potrebovať... Ale som tu známy a pracujem tu šesť rokov..." — „Nie, nie, tu nikto nič nemôže predkladať, ak nemá plnú moc" — prerušil jeho slová biskup Vasil[6]) (str. 139—140).

Také neporozumenie konzistória a biskupa Vasila Popoviča pre konštruktívne plány A. Duchnoviča bolo vyvolané tým, že práve vtedy rakúska vláda, keď sa vysporiadala s revolúciou, necítila sa povinnou splniť tie sľuby, ktoré dala slovanským národom, keď sama bola v ťažkých podmienkach, tiesnená povstalcami. Teraz cisársky dvor sa rozhodol urobiť koniec národnej obrode nášho utláčaného národa. Rakúsko neochotne nadviazalo kontakt s Ruskom — k tomuto kroku pristúpilo len pod tlakom nevyhnutnosti. Ale

keď zničilo oddiely vojsk Kossutha s pomocou ruských vojsk, poďakovalo sa Rakúsko Rusku a doma znovu začalo so železným režimom voči nášmu ľudu. V strachu pred vplyvom Ruska na naše obyvateľstvo sa Rakúsko zmierilo s Maďarskom a vyhovelo jeho požiadavkám. Oficiálna tlač Rakúska-Uhorska teraz ostro postupovala proti ruskému hnutiu a nariadilo sa, aby všetky inštitúcie ostro vystúpili v prospech likvidácie slovanského národného hnutia, aby „ruský duch" bol vyhnaný[6]) (str. 142). Zastavilo sa vyučovanie ruštiny na užhorodskom gymnáziu i inde a začalo prenasledovanie vlastencov, konfiškácia niektorých materiálov a diel našich spisovateľov, pripravených k tlači. Tento nečakaný úder, ako blesk z jasného neba, hlboko zarmútil vodcov národného hnutia; nezložili však ruky, ale podľa možnosti v tajnosti pokračovali v posvätnej veci národnej obrody a pravoslávia.

LITERATÚRA:

[1]) *Náučný zborník, Užhorod, 1923*

[2]) Evmenij Sabov: *Christomatija, Užhorod, 1893*

[3]) E. Nedzeľský: *Očerk karpatoruskoj literatury, Užhorod 1932*

[4]) A. V. Duchnovič: *Autobiografia, Užhorod, 1928*

[5]) N. V. Vodovozov: *Zakarpatská literatúra v boji za spojenie Zakarpatska s Ruskom, vyd. 5., Moskva, 1955*

[6]) I. N. Meľnikova: *Zakarpatská Ukrajina a revolúcia 1848.*

Z ústredia

● Dňa 7. júna t. r. sa **vladyka metropolita Dorotej** a prot. dr. J. Novák, kancelár MR, **zúčastnili recepcie na anglickom veľvyslanectve na počesť menin anglickej kráľovnej.**

● Dňa 28. júna **zložil správca olomoucko-brnenskej eparchie prot. K. J. Rosák sľub na ministerstve kultúry** za prítomnosti metropolitu Doroteja a prot. J. Nováka.

● **Ekumenická rada cirkví v ČSR sa 12. júna zišla v kabinete vladyku metropolitu** na svoje riadne zasadanie.

Dary na štipendijný fond zaslali: prešovská eparchia Kčs 1400.— a cirkevná obec v Liberci Kčs 200.—.

● **Prot. dr. K. D. Surma odišiel do dôchodku** ako riaditeľ ER Praha koncom júna t. r. Veríme, že bude naďalej cirkvi slúžiť!

Za čistotu nášho grécko-východného, pravoslávneho obradu

Svätá pravoslávna cirkev, ako jediná ochrankyňa Christovej náuky, stále dbá o to, aby Christovo učenie ostalo nezmenené a neporušené i pre budúce pokolenia. Držiac sa odkazu cirkevných snemov i Otcov cirkvi, majúc pri tom stále na mysli veľkú zodpovednosť pred Pánom Bohom: **„Kto by zrušil jediné najmenšie prikázanie a tak by vyučoval ľudí, ten bude najmenší v kráľovstve nebeskom. Ale kto ich zachová a tak bude aj vyučovať, ten bude najväčší v kráľovstve nebeskom"** (Mat. 5, 19—20).

I dnes, tak ako v minulosti sa máme možnosť stretnúť s rôznymi postojmi k cirkevnému obradu. Zaiste, že nás ako pravoslávnych veriacich bude zaujímať, ako sa k tejto otázke stavia naša cirkev. **Je preto len samozrejmé, že budeme na strane tých, ktorí verne chránia svoje dedičstvo, svoj krásny východný obrad.** I keď musíme pripustiť, že aj medzi nami, i z radov duchovných, sa nájdu takí, ktorí nepripisujú obradu veľký význam, alebo nedbajú o jeho zachovávanie v pôvodnej čistote. **Často pritom vybočujúc za jeho rámec, niekedy ho menia podľa vlastného vkusu, dopúšťajúc sa pritom i vnášania cudzích jemu nánosov, či praktík.**

Nemienim teraz sa zaoberať jednotlivými príčinami s tým súvisiacimi, i keď bude potrebné sa v budúcnosti nimi zaoberať. Pre nás však je a bude dôležité, aby sme za každých okolností dbali o to, že tak ako je pre nás povinnosťou chrániť čistotu našej viery, je takisto veľkou našou povinnosťou starať sa o čistotu nášho východného obradu. Lebo iba tak v plnosti zachováme a budúcim pokoleniam odovzdáme dedičstvo našich solúnskych vierozvestov sv. Cyrila a Metoda.

Treba podotknúť, že s čistotou obradu úzko súvisí aj jednotnosť, ktorá sa v praktickom živote najviac odzrkadľuje. Nemôžeme byť nekritickými a nepočuť hlasy, najmä spomedzi našich veriacich, ktorí zvlášť v dnešných pomeroch túto nejednotnosť pozorujú, a treba pamätať, že na nich určitým spôsobom táto skutočnosť vplýva. Zaiste, že v mnohých prípadoch ich aj núti, aby sa nad daným stavom zamysleli a hľadali príčiny. **Veď je až priam zarážajúce, že na dvoch susedných farnostiach sú odchýlky vo vykonávaní bohoslužieb a iných cirk. obradov veľmi veľké a na veľký žiaľ niekedy siahajú až do rámca dogmatického.**

Aby som bol konkrétny, uvediem niekoľko príkladov z bežného každodenného života na našich farnostiach.

Sv. liturgia. I keď už o tejto bolo spomínané, že je prvoradou úlohou slúžiť ju v plnom rozsahu podľa pravosl. Služebníka. Treba dodať, že je žiadúce dbať aj na jednotnosť pri jednotlivých úkonoch, ako zdvihanie rúk, žehnanie atď. Teda v prípadoch, ktoré sú rázu vonkajšieho, samozrejme, že

i úkony ostatné. Zaiste, že podobne je treba postupovať i pri ostatných bohoslužbách.

Krst. Veľmi často sa s touto trebou stretávame a i keď sa spravidla vykonáva v užšom kruhu, jej správne vykonávanie je o to dôležitejšie, že spadá medzi 7 sviatostí. I v tomto prípade sa dopúšťame niektorých chýb, a to spravidla pri **„vocerkovleniji otročate"**. Jednou z nich je, že pri vocerkovleniji niektorí nosia okolo prestola aj dievča i **keď v trebniku sa jasne hovorí iba o dieťati mužského pohlavia, teda o chlapcovi.** Je len samozrejmé, že iba sám kňaz s dieťaťom, teda bez krstných rodičov. **Ešte väčšou chybou je, ak po požehnaní rodičky (uvodky) ju vedieme tiež okolo prestola,** čo sa stalo vo väčšine prípadov akýmsi pravidlom. Takéto počínanie v trebniku sa neuvádza a je nášmu obradu cudzie. Pritom neberúc ešte do úvahy skutočnosť, že vo väčšine prípadov rodičky prichádzajú do chrámu **skôr než po uplynutí 40 dní.** No sú aj iné pravidlá hovoriace o tom, kto nemôže vstupovať do priestoru oltára.

Sobáš. — Sviatosť manželstva. O jednom neblahom zjave pri vykonávaní tejto sviatosti bolo už tiež v našej tlači spomínané. **(obchádzanie svadobných hostí okolo prestola).** No sme svedkami, že sa dokonca vynecháva najhlavnejšia a najpodstatnejšia časť, a to **„Hospody Bože, slavoju i čestiju vinčaj ja"**, ktoré kňaz hovorí 3 krát žehnajúc sobášiacich sa krížom. A to je už chyba na zamyslenie. **Veď podľa učenia našej cirkvi je to také vážne ako pri sv. krste „kreščajetsja rab Božij..."** Takéto chyby by sa v budúcnosti nemali opakovať.

Takto by sme mohli pokračovať aj ďalej. Lebo chyby sa robia i pri iných trebách či bohoslužbách (utreňa).

I keď mnohí sa odvolávame, že sú to miestne zvyky, treba podotknúť **a je načase, aby sme ich z praxe vyradili, lebo sú cudzie jednak nášmu obradu, praktike pravoslávnej cirkvi a teda sú to skôr zlozvyky.** A nebolo by od veci, ak by okresní dekani, či misijní predsedovia častejšie robili námatkové vizitácie, ktoré by mali za úlohu tieto zlozvyky v skorom čase odstrániť. Postarať sa o to, aby všetci duchovní vykonávali bohoslužby i **treby v pravoslávnom duchu,** jednotne, podľa kníh vydaných našou cirkvou, a nie podľa kadejakých prepisov, či brožúr. Zaiste, že dá to nemálo námahy. Je to však žiadúce a aktuálne. Túto naliehavú potrebu mal by pochopiť každý dobrý pravoslávny veriaci, ktorému je drahý náš východný obrad i pravoslávna cirkev. Lebo i keď, ako vidíme v spomínanom, nejde o maličkosti, no aj v maličkostiach musíme byť veľkými. **„Lebo maličkosti robia veci dokonalými a dokonalosť, to nie je maličkosť" (Michellangello).**

L. Fedor — duchovný

Putovanie po severnej Morave

Akonáhle začali prázdniny a dovolenky, začalo sa i veľké **„sťahovanie národov“**. Ľudia zo západných krajov našej republiky cestovali na východ a zasa naopak, z východných častí Slovenska prúdia celé kolóny vozidiel do iných krajov. Ľudia chcú veľa vidieť, poznať, zoznámiť sa s tým, ako žijú ich spoluobčania v iných krajoch. Je to správne, pretože vzájomné poznanie nás všetkých obohacuje. Ľudia získavajú nové skúsenosti a poznatky, stávajú sa jeden druhému bližším a viac si navzájom jeden druhého vážia.

Na prázdninových cestách po krásach našej vlasti zaujímame sa najviac o všetko, čo nám pripomína **cyrilometodejské dedičstvo pravoslávnej viery.** Tisícky návštevníkov s úctou a takmer s pohnutím prichádzalo i tohto roku na miesta, **kde archeológovia v posledných desaťročiach vykopali zo zeme vzácne a podivuhodné doklady z doby pôsobenia byzantskej misie sv. bratov Cyrila a Metoda u nás. Mnohí z nás navštívili Staré Město pri Uherskom Hradišti alebo Mikulčice pri Hodoníne, kde archoelogický výskum objavil ozajstné poklady našej spoločnej národnej kultúry.** O týchto národných pamätníkoch, na vybudovanie ktorých venuje náš štát značné prostriedky, vedia dnes už mnohí i v zahraničí. Ale na Morave nájdeme nielen tieto doklady z dávnej pravoslávnej histórie. **Žijú tu i dnes pravoslávni ľudia, ktorí pokračujú duchovne v budovaní pravoslávnej viery na tých základoch, ktoré kedysi položili svätí bratia zo Solúna.** Po prvej svetovej vojne sa pod vedením biskupa Gorazda začali na Morave organizovať pravoslávne cirkevné obce. Nebolo ich veľa, ale boli to obce zdravé a životaschopné. I keď väčšinou ich členovia patrili k tým chudobnejším z chudobných (tí bohatí sa vždy pozerali na iné cirkvi, ktoré vedeli oslňovať svojím majetkom alebo politickým vplyvom), predsa to boli ľudia obetaví, ktorí vedeli dokázať, že **svoju príslušnosť k pravosláviu berú vážne a s plnou zodpovednosťou. Vladyka Gorazd sa snažil, aby každá pravoslávna cirkevná obec mala svoj vlastný pravoslávny chrám Boží.** A tak sa začali budovať v dobe medzi dvoma vojnami chrámy, ktoré dnes vzbudzujú pozornosť všetkých turistov a návštevníkov. V r. 1933 prišiel do českej eparchie z vtedajšej mukačevsko-prešovskej eparchie protojerej Vsevolod Kolomacký (terajší archimandrita Andrej) počas pôsobenia vladyku dr. Damaskina, ktorý viedol mukačevsko-prešovskú eparchiu. **Otec Kolomacký vybudoval za pomoci veľkej hmotnej obetavosti celý rad chrámov vo svojráznom rusko-byzantskom slohu.** Vladyka Gorazd si jeho pomoc neobyčajne vážil a tiež ju patrične oceňoval. Otázka chrámov bola veľmi akútna, pretože pravoslávni nesmeli konať bohoslužby v chrámoch rímskokatolíckych a boli nútení stretávať sa k modlitbám v súkromných alebo školských miestnostiach, čo bolo spojené s veľkými obtiažami.

Už v r. 1923 sa odhodlali **k stavbe prvého pravoslávneho chrámu na Morave pravoslávni veriaci v obci Chudobín neďaleko Litovle.** Základný kameň tu posvätil vladyka Gorazd a Dositej za veľkej účasti ľudu. Bohužiaľ, tento

chrám pravoslávni v Chudobíne museli pre veľké finančné bremeno prenechať cirkvi československej a postaviť chrám nový — projektovaný práve otcom Kolomackým (v r. 1936). Je to chrám, ktorý stojí neďaleko hlavnej hradskej z Olomouca na Prahu. Je zasvätený pamiatke svätých vierozvestov Cyrila a Metoda. **Neďaleko od Olomouca, v obci Štěpánov, postavili pravoslávni veriaci v rokoch 1927—1928 chrám sv. Prokopa Sázavského.** Blízo Litovle a vo Vilémove v r. 1932 potom chrám zasvätený sv. Zosnutiu Presvätej Bohorodičky. Ak budeme cestovať smerom od Olomouca ďalej na Prahu, uvidíme asi 10 km od Litovle na pravej strane **krásny chrám v Řimiciach** — bol to prvý svätostánok, vybudovaný otcom Kolomackým na Morave v rokoch 1933—34. A napokon v okolí Olomouca budí pozornosť tých turistov, ktorí sa rozhodnú navštíviť nádherné krasové jaskyne v Javoříčku, i **naša kaplnka v neďalekej obci Střemeníčko.** Bola vybudovaná a vysvätená v r. 1937.

V Olomouci samom bol vybudovaný veľký chrám, zasvätený svätému Gorazdovi — nástupcovi svätého Metoda na veľkomoravskej arcibiskupskej stolici. Tento chrám, ktorý je taktiež dielom o. Kolomackého, **bol vysvätený v r. 1939.** Bolo to už v čase, keď nemeckí nacisti okupovali české kraje, v dobe tzv. protektorátu. Vysvätenie olomouckého chrámu vykonali dvaja biskupi — srbský Dositej a český Gorazd, za obrovského zhromaždenia ľudu, ktorý takto manifestoval v tejto tiesnivej dobe okupácie svoju lásku a sympatie k Východu. Bola to skutočne odvážna protinemecká manifestácia.

Kto by chcel poznať severnú Moravu podrobnejšie, môže sa zastaviť **i v Mohelnici, kde sa pravoslávni veriaci,** zorganizovaní po vojne, stretávajú každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci na svätých bohoslužbách v chráme v strede mesta. **Chrám používa naša cirkev spoločne s cirkvou československou a evanjelickou. V Šumperku majú veriaci tiež krásne upravený chrám sv. Barbory,** prepožičaný nedávno cirkvou rímskokatolíckou. Sú tu väčšinou usadení Česi z Volyne, ktorí posilnili rady pravoslávnych po svojom návrate do vlasti po druhej svetovej vojne. **V susednom Uničove sa stretávajú v skromnejšej modlitebnej miestnosti.** V okolitých dedinkách týchto modlitebných stredísk nájdeme viac.

A až sa budeme vracať zo severnej Moravy na Východ, **nezabudnime sa zastaviť v Přerove.** Môžeme tu navštíviť milý chrám, ktorý tu vyrástol starostlivosťou pravoslávnych veriacich po druhej svetovej vojne. Jeho staviteľom bol takisto o. Kolomacký.

Vo všetkých týchto svätyniach sa slúžia bohoslužby podľa Zborníku, ktorý spracoval vladyka Gorazd pre podmienky českých veriacich. Niečo sú odlišné od našich východoslovenských obyčají, i spev je iný. Ale spája nás všetkých rovnaká viera, viera pravoslávna, a rovnaká láska k dedičstvu cyrilometodejskému; v spoločnej modlitbe si uvedomujeme, že tvoríme jednu veľkú pravoslávnu rodinu.

— eš. —

BAJEROVCE: pravosl. deti po prvej sv. spovedi

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejská bohoslužba a posviacka chrámu.

● V nedeľu dňa 22. 7. t. r. **zavítal Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER, do Svidníka, kde vykonal slávnostné posvätenie sv. chrámu po oprave.** Taktiež tam odslúžil archijerejskú sv. liturgiu za spoluslúženia duchovenstva z okolia. Slávnostnú kázeň predniesol po sv. evanjeliu d. o. prot. P. Cuper **a na konci otcovskými slovami pozdravil prítomných veriacich, ktorí sa stretli vo veľkom počte, Preosvietený vladyka.** Srdečne poďakoval veriacim, kurátorom a predstavenému chrámu d. o. I. Liptákovi za vynaloženú prácu pri oprave chrámu. Na znamenie uznania **vložil Preosvietený vladyka do rúk predsedu zboru kurátorov pochvalný diplom.** Na konci bohoslužieb d. o. predstavený chrámu poďakoval Preosvietenému vladykovi za jeho návštevu, duchovenstvu a veriacim za účasť na cirkevnej slávnosti vo Svidníku a za spoločné modlitby.

Zasadanie eparchiálnej rady v Prešove:

● Dňa 19. 7. 1973 zasadala v Prešove za predsedníctva Preosvieteného vladyku Nikolaja eparchiálna rada. Jej členovia ocenili prácu úradu ER, prejednali aktuálne otázky týkajúce sa cirkevného života na farnostiach a vytýčili si plán práce pre budúce obdobie.

KOŠICE: chirotónia o. diakona J. Kačkoša — čítanie prísahy

Zo života michalovskej eparchie

Exkardinácia:

● **D. o. Ján Kačkoš,** novokňaz, bol s platnosťou od 1. 7. 1973 prepustený zo zväzku pravoslávneho duchovenstva michalovskej eparchie **do služieb bratskej olomoucko-brnenskej eparchie.**

Tradičné odpusty:

● V nedeľu dňa 1. 7. 1973 v pravosl. chráme **v Pozdišovciach sa konali tradičné odpustové bohoslužby pri príležitosti chrámového sviatku.** V preplnenom chráme **slávnostnú sv. liturgiu odslúžil d. o. prot. Štefan**

Mandzák a správca miestnej farnosti d. o. A. Fejo. Po skončení sv. liturgie sa konala posviacka nového kňazského bohoslužobného rúcha, večerňa s myrovaním a obchádzka chrámu s čítaním sv. evanjelií. Slávnostnú odpustovú kázeň predniesol d. o. prot. Št. Mandzak, ktorý vyjadril srdečnú vďaku pravoslávnym veriacim z Pozdišoviec za ich lásku, ktorú prejavujú pradedovskej cirkvi pravoslávnej. Na záver prehovoril správca farnosti.

● Dňa 1. júla 1973 **v Podhorodi bol tradičný odpust pri príležitosti chrámového sviatku sv. ap. Petra a Pavla.** Odpustové bohoslužby, ktorých sa zúčastnil veľký počet veriacich, **odslúžil správca miestnej farnosti d. o. Ladislav Fedor za asistencie d. o. Haverčáka,** ktorý predniesol slávnostnú príležitostnú kázeň.

● V nedeľu dňa 1. júla 1973 **v pravosl. cháme v Markovciach sa pri príležitosti sviatku sv. ap. Petra a Pavla konali slávnostné odpustové bohoslužby.** Sv. liturgiu **odslúžil d. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru ER, d. o. prot. Juraj Lovič a správca miestnej farnosti d. o. Michal Fedič. Kázal d. o. prot. Ján Choma,** na záver prehovoril miestny duchovný.

Tradičné cyrilometodejské slávnosti v Michalovciach.

● V nedeľu dňa 8. júla t. r. **pri príležitosti sviatku slovanských vierozvestov, apoštolom rovných sv. Cyrila a Metoda, v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach sa konali tradičné cyrilometodejské sv. bohoslužby.** Za účasti veľkého počtu veriacich miestnych i z okolia slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu **slúžil Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, za asistencie d. o. prot. J. Iljuka, d. o. prot. J. Chomu a predstaveného katedrály d. o. Štefana Horkaja.** Prisluhovali bohoslovci z Prešova. Ľudový spev viedol brat kantor Ján Fedor. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. prot. Ján Choma a zdôraznil v nej lásku svätých bratov Cyrila a Metoda k slovanským národom a vernosť pravoslávnej cirkvi Christovej. Mnohí z veriaci pristúpili k sv. spovedi a sv. prijímaniu. Po ukončení sv. liturgie bola večerňa s myrovaním a obchádzka chrámu s čítaním sv. evanjelií.

Pred ukončením cyrilometodejských slávností **predstavený katedrály d. o. Štefan Horkaj srdečne zablahoželal Preosvietenému vladykovi Cyrilovi pri príležitosti jeho menín a zaželal mu od Pána Boha veľa zdravia v jeho arcipastierskej činnosti.**

Preosvietený vladyka Cyril poďakoval všetkým za modlitebnú účasť a za prednesené pozdravy a blahoželania a **vyzval veriacich, aby pevne chránili cyrilometodejský odkaz, žili vzorne podľa Božích prikázaní a podľa príkladu slovanských vierozvestov, aby milovali svoju pradedovskú pravoslávnu cirkev.**

● Dňa 24. 7., 27. 7. a 29. 7. t. r. **bol v Košiciach milý hosť z Mukačeva — d. o. Vasilij M. Sadvary, protodiakon.** Zúčastnil sa našich bohoslužieb a svojím krásnym hlasom nadchol našich veriacich. Vďaka mu za spoločné modlitby. (M. Š.)

Nový mladý pracovník na nive Hospodinovej

V nedeľu 24. júna 1973 pravoslávni veriaci z Košíc a okolia sa vo veľkom počte zhromaždili vo svojom chráme a srdečne privítali svojho arcipastiera, Preosvieteného vladyku Cyrila, biskupa michalovského, ktorý zavítal do Košíc v sprievode d. o. mitr. prot. dr. A. Mihaľova, dekana PBF z Prešova, d. o. prot. J. Chomu a poslucháčov PBF, aby tu, v Košiciach vykonal slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu a udelil sviatosť kňazstva rodákovi z Košíc, d. o. diakonovi JÁNOVI KAČKOŠOVI. Vzácnych hostí privítal správca pravoslávnej farnosti v Košiciach d. o. Michal Spišák, okr. arcidekan. Predseda pravoslávneho kurátorského zboru brat Vasil Kahan privítal Preosvieteného vladyku podľa starého slovanského zvyku chlebom a soľou a mládež venovala svojmu vladykovi nádherné kytice kvetov. Za spevu melodických ľudových mariánskych piesní vstúpili veriaci s duchovenstvom do chrámu, kde Preosvietený vladyka Cyril spolu s prot. dr. A. Mihaľovom, d. o. J. Chomom, d. o. A. Podhajeckým a správcom miestnej farnosti odslúžil archijerejskú sv. liturgiu, v priebehu ktorej vysvätil o. diakona Jána Kačkoša na pravoslávneho duchovného (presbytera). Pri udeľovaní kňazskej sviatosti, pri počúvaní modlitieb, slávnostného zloženia sľubu boli dojatí nielen príbuzní novovysväteného duchovného otca, ale všetci veriaci. Nakoľko podľa učenia sv. Písma kňazi sú vyslancami Pána zástupov, ktorým je dané poznať tajomstvá Božieho kráľovstva (Luk. 8, 10) a nakoľko ich Isus Christos zvolil a poveril, aby hlásali evanjelium všetkému stvoreniu (Mar. 16, 15) a učili všetky národy (Mat. 28, 19) a takto konali posolstvo namiesto Christa (II. Kor. 2, 20) a ako nebeskí poslovia pevne držali pochodeň Božieho slova (Žalm 118, 105), preto všetci prítomní prosili Pána Boha a Prečistú Bohorodičku, aby žehnali a posilňovali mladého pracovníka na nive Pánovej, aby mohol úspešne pracovať na slávu Božiu a pre rozkvet sv. pravoslávnej viery Christovej a pre blaho našej milovanej vlasti. (M. Š.)

FALKUŠOVCE: pravosl. deti po prvej sv. spovedi

V Písme svätom sa niekedy hovorí o srdci Božom, o Jeho očiach, ušiach, rukách, ústach, príchodu, odchodu a podobne. To však nesmieme chápať doslovne a hmotne, ale obrazne a duchovne. Srdcom Božím je tu mienená láska, oči a uši — to sú vševedúcnosť a vypočutie našich modlitieb, ruky — tvorčia sila a činnosť, príchod — je mimoriadne zapôsobenie na určitom mieste alebo u určitých ľudí.

Čiň dobre a varuj sa pred zlým i vtedy, keď ťa ľudia nevidia, lebo Boh vidí všetko.

Nezúfaj v nešťastí, ale dúfaj, že ti Boh pomôže, lebo pozná tvoje utrpenie.

Milosť Božia sa v nás rozmnožuje prijatím ktorejkoľvek sviatosti a tiež vtedy, keď zbožne a pozorne čítame Písmo sv., z úprimného srdca činíme skutky milosrdenstva, zbožne sa prežehnávame a s vierou užívame sväté veci.

(Z Katechizmu vladyku-mučeníka Gorazda)

Posmrtná spomienka

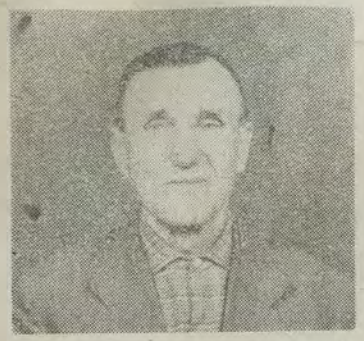

V hlbokom zármutku **odprevadili príbuzní a veriaci obce Veľkrop dňa 5. V. 1973 na večný odpočinok svojho dlhoročného kantora, brata FEDORA LAPČAKA.** Nebohý sa narodil r. 1902, bol vzorným občanom, kresťanom i otcom svojej rodiny. Kantorom bol od r. 1928. Ani v kritických rokoch 1968—69 neopustil svoju cirkev pravoslávnu. Ešte stihol zaučiť do kantorstva i nástupcu. **S nebohým sa prišlo rozlúčiť veľa veriacich miestnych i z okolia. Pohrebné obrady vykonal d. o. prot. P. Cuper, d. o. prot. M. Kuriatnik a administrátor miestnej farnosti d. o. M. Hrinko.**

Vičnaja pamjať! (M-H)

● *V deň svojho súženia ja Pána hľadám, ruka mi vystretá je v noci, neochabuje, duša sa nechce dať mi potešiť. Keď na Boha si spomínam, tak musím vzdychať, keď rozjímam, duch nyje mi (Žalm 77, 2—4).*

● *Aké sú milé tvoje príbytky, ó Hospodine zástupov! Duša mi túži, ba až prahne po sieňach Hospodinových, srdce a telo plesajú v ústrety Bohu živému. Aj vtáča našlo si už domov a lastovička hniezdo, kde ukladá si mlaď: oltáre tvoje, Hospodine zástupov, Kráľ môj a Boh môj! (Žalm 84, 2—3).*

● *Kiež žije duša moja a Ťa chváli, a Tvoje práva nech mi pomáhajú! Zblúdil som ako ovca stratená, hľadajže svojho služobníka, bo na Tvoje som nezabudol príkazy (Žalm 119, 175—6).*